

Rekacja ROCZNIKA FILOZOFICZNEGO IGNATIANUM*

*Wydział Filozoficzny, Akademia Ignatianum w Krakowie

In memoriam Roman Darowski SJ (1935-2017)

15 stycznia 2017 roku, w wieku 82 lat, odszedł do Pana Ojciec Roman DAROWSKI SJ, wybitny uczony i ceniony nauczyciel akademicki, którego zainteresowania naukowe koncentrowały się głównie wokół historii polskiej myśli filozoficznej (zwłaszcza jezuickiej) oraz filozofii człowieka.

Roman DAROWSKI – najstarszy syn Piotra i Stanisławy z domu LEŚNIAK – urodził się 12 sierpnia 1935 roku w Szczepanowicach nad Dunajcem. Po ukończeniu szkoły podstawowej w rodzinnej miejscowości, jako alumn Małego Seminarium Jezuitów, kontynuował naukę w Liceum Ogólnokształcącym im. Jana Długosza w Nowym Sączu. 31 lipca 1951 roku wstąpił do Towarzystwa Jezusowego i rozpoczął dwuletni nowicjat w Starej Wsi koło Krosna. Przez kolejne dwa lata uzupełniał wykształcenie średnie w Liceum Ogólnokształcącym Księży Jezuitów w Starej Wsi, gdzie 14 czerwca 1955 roku zdał egzamin dojrzałości.

W latach 1955-1958 DAROWSKI odbył studia na Wydziale Filozoficznym TJ w Krakowie zakończone licencjatem (porównywalnym z dzisiejszym magisterium). Promotorem jego pracy pt. *Podstawowe założenia etyki marksistowskiej* był Ojciec Tadeusz ŚLIPKO SJ. Następnie – od 1958 do 1962 roku – studiował na Wydziale Teologicznym TJ

Bobolanum w Warszawie, gdzie również uzyskał licencjat na podstawie pracy pt. *Dzieje kościelne Szczepanowic* (promotorem tej pracy był Ojciec Włodzimierz KAMIŃSKI SJ).

Po trzecim roku studiów teologicznych, 31 lipca 1961 roku DAROWSKI przyjął w Warszawie święcenia prezbiteratu z rąk bpa Jerzego MODZELEWSKIEGO.

Po odbyciu w Paray-le-Monial we Francji na przełomie lat 1962/1963 tzw. trzeciej probacji (czyli studium prawa zakonnego i duchowości ignacjańskiej) o. DAROWSKI wyjechał do Rzymu i rozpoczęła studia doktoranckie na Wydziale Filozoficznym Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego. Tam 8 czerwca 1966 roku obronił swoją dysertację pt. *La théorie marxiste de la vérité*, uzyskując stopień doktora. Jego promotorem był austriacki jezuita prof. Gustav Andreas WETTER SJ, wybitny znawca marksizmu, autor wielu publikacji, wysoko ceniony także przez samych marksistów.

Na przełomie lat 1966/1967 o. DAROWSKI pogłębiał studia filozoficzne na Uniwersytecie w Monachium uczęszczając m.in. na wykłady Karla RAHNERA SJ, Maxa MÜLLERA i Helmuta KUHNNA.

Po powrocie do Polski w 1967 roku rozpoczął zajęcia dydaktyczne na Wydziale Filozoficznym Towarzystwa Jezusowego w Krakowie. Początkowo wykładał wprowadzenie do filozofii (do 1976 roku) oraz zagadnienia ateizmu i dialogu z niewierzącymi (do 1971 roku). W 1969 roku zaczął wykładać filozofię człowieka, a potem także historię filozofii w Polsce¹.

W 1969 roku Ojciec Pedro ARRUPE SJ – Przełożony Generalny Jezuitów i jednocześnie Wielki Kanclerz Wydziału Filozoficznego TJ w Krakowie – mianował o. DAROWSKIEGO profesorem nadzwyczajnym.

¹ Działalność dydaktyczna o. DAROWSKIEGO nie ograniczała się do Wydziału Filozoficznego TJ przekształconego później w Wyższą Szkołę Filozoficzno-Pedagogiczną, a następnie Akademię Ignatianum. Ojciec DAROWSKI wykładał także w Wyższym Śląskim Seminarium Duchownym w Krakowie (1970-1976), na Papieskim Wydziale Teologicznym w Krakowie, obecnym Uniwersytecie Papieskim Jana Pawła II (1973-2003). W latach 1973-1975 prowadził wykłady z wybranych zagadnień światopoglądowych w kierowanym przez ks. Józefa TISCHNERA Studium Myśli Współczesnej przy Papieskim Wydziale Teologicznym.

W 1989 roku Wydział Filozoficzny TJ w Krakowie uzyskał osobowość prawną i prawa publiczne, co nałożyło na pracowników dydaktyczno-naukowych ubiegających się o tytuł profesora obowiązek zrobienia habilitacji². W związku z tym o. DAROWSKI habilitował się w 1990 roku na Wydziale Filozoficznym PAT w Krakowie na podstawie rozprawy *Filozofia w szkołach jezuickich w Polsce w XVI wieku*. W tym samym roku został też profesorem zwyczajnym.

W ślad za stopniowo zdobywanym wykształceniem oraz uzyskiwaniem kolejnych stopni i tytułów naukowych szło powierzanie Ojcu DAROWSKIEMU różnych funkcji i stanowisk administracyjnych. Od 1968 do 1973 roku pełnił obowiązki prefekta studiów Wydziału Filozoficznego TJ w Krakowie, a w latach 1973-1982 był przez trzy kadencje dziekanem tego Wydziału oraz członkiem Rady Naukowej Episkopatu Polski. Zajmował się też przystosowaniem regulaminów Wydziału do nowego ustawodawstwa soborowego i posoborowego, zwłaszcza do Konstytucji Apostolskiej JANA PAWŁA II *Sapientia Christiana* z 1980 roku.

W latach 1970-1974 przewodniczył Sekcji Filozoficznej Polskiego Towarzystwa Teologicznego w Krakowie, a od 1976 do 1982 roku Towarzystwu Naukowemu Księży Jezuitów w Krakowie. Od 1978 do 1984 roku pełnił funkcję rektora Kolegium Jezuitów w Krakowie. W latach 1978-1984 był konsultorem Prowincji Polski Południowej TJ. Od 1984 do 1991 roku przewodniczył Prowincjalnej Komisji do Spraw Formacji, a w latach 1989-1994 zasiadał w Komisji Episkopatu Polski do Spraw Dialogu z Niewierzącymi.

Od 2001 do 2007 roku o. DAROWSKI ponownie był dziekanem Wydziału Filozoficznego, który od 1999 roku wchodził w skład dwuwydziałowej Wyższej Szkoły Filozoficzno-Pedagogicznej „Ignatianum” w Krakowie (przekształconej w 2011 roku w Akademię Ignatianum).

W latach 2001-2010 po raz kolejny został członkiem-konsultorem Rady Naukowej Konferencji Episkopatu Polski. W maju 2003 roku, a następnie w 2007 i 2011 roku powołano go na członka Komitetu Historii Nauki i Techniki Polskiej Akademii Nauk.

² Wynikało to z *Umowy między Państwem a Kościołem* z 30 czerwca 1989 roku.

W latach 1972-2001 był dyrektorem Wydawnictwa Wydziału Filozoficznego. W latach 1988-1994 wydawał *Rocznik Wydziału Filozoficznego Towarzystwa Jezusowego w Krakowie*. W 1996 roku założył i do 2006 roku redagował rocznik *Forum Philosophicum*.

W 2009 roku z inicjatywy o. DAROWSKIEGO otwarto w WSF-P „Ignatianum” Uniwersytet Trzeciego Wieku, którego dyrektorem był do końca swego życia. W latach 2011-2012 powierzono mu funkcję Kierownika Studiów Doktoranckich na Wydziale Filozoficznym i Wydziale Pedagogicznym Akademii Ignatianum.

Ojciec DAROWSKI był przez wielu uważany za jednego z nestorów jezuickiego ośrodka filozofii w Krakowie. W środowisku filozoficznym był ceniony przede wszystkim jako historyk filozofii polskiej, głównie jezuickiej³. Omawianie działalności i myśli naukowo-filozoficznej polskich jezuitów uważał za godny najwyższego wysiłku program badawczy. Realizując ten program łączył podejście analityczne z podejściem dokumentacyjnym i syntetyzującym.

Z tym nurtem prac o. DAROWSKIEGO korespondowało jego zainteresowanie regionalistyką, o czym świadczą monografie poświęcone Szczepanowicom nad Dunajcem⁴, łączące rzetelny warsztat historyograficzny z nieukrywaniem przywiązaniem do ziemi rodzinnej – jego Małej Ojczyzny⁵.

W swojej pracy naukowej o. DAROWSKI wiele miejsca poświęcił problematyce związanej z filozofią człowieka. Filozofia człowieka, w jego rozumieniu

³ Por. m.in.: DAROWSKI, *Filozofia jezuitów w Polsce od XVI do XVIII wieku*; DAROWSKI, *Filozofia w szkołach jezuickich w Polsce w XVI wieku*; DAROWSKI, *Studia z filozofii jezuitów w Polsce w XVII i XVIII wieku*; DAROWSKI, *Studies in the philosophy of the Jesuits in Poland in the 16th to 18th centuries*; DAROWSKI, *Filozofia Jezuitów w Polsce w XX wieku*; DAROWSKI & ZIEMIAŃSKI, *Ks. Piotr Skarga SJ (1536-1612). Życie i dziedzictwo*.

⁴ DAROWSKI, *Szczepanowice nad Dunajcem. Dzieje wsi, parafii katolickiej i gminy kalwińskiej*. Pierwsze wydanie tej monografii ukazało się w 1993 roku, drugie (rozszerzone) w 2004 roku, a trzecie w 2005 roku.

⁵ Chcąc zamieścić w monografiach zdjęcia stron rodzinnych „z lotu ptaka” o. DAROWSKI wynajął nawet specjalny samolot. Uzupełnieniem tych książek jest zamieszczone we *Phragmenta philosophica* (w części „Miscellanea”), opracowanie pt. „Winnica w Szczepanowicach nad Dunajcem” (por. PILCH & SADOWSKI, *Phragmenta philosophica*, s. 457–462).

jest istotną częścią filozofii bytu, jest metafizyką szczegółową. Odnosi się mianowicie do określonej postaci bytu, do tej kategorii bytu, jaką jest człowiek, jaką stanowią ludzie. Stawia typowo filozoficzne problemy i usiłuje odpowiedzieć m.in. na następujące filozoficzne pytania:

Jaka jest natura i istota człowieka i jego sposób istnienia?

Jakie miejsce, jaką pozycję zajmuje on wśród bytów istniejących?

Co sprawia, że zajmuje on taką właśnie pozycję w świecie, czyli co ją tworzy, co ją konstytuuje i co ją ostatecznie warunkuje?⁶.

W swoich rozważaniach na temat człowieka odwoływał się do tradycji arystotelesowsko-tomistycznej i bogatego dziedzictwa myśli chrześcijańskiej, która miała ambicję uwzględniania wszystkich zasadniczych sfer bytu ludzkiego. W uprawianej przez siebie antropologii filozoficznej o. DAROWSKI brał także pod uwagę nowszą myśl filozoficzną, zwłaszcza z nurtu personalistycznego i aksjologicznego, a także – w pewnej mierze – nurtu dialogicznego⁷.

Ojciec DAROWSKI był autorem ponad 350 prac, w tym 15 książek. Ponad 50 prac ukazało się w językach obcych.

We *Fragmenta philosophica*, w rozdziale zatytułowanym „Co bym zmienił w moim życiu, gdyby... Refleksje seniora” o. DAROWSKI pisał:

W najbliższej przyszłości – jeśli życia starczy i zdrowie dopisze – zamierzam wydać książkę *Logika Marcina Śmigleckiego SJ* (1618). Początki tego opracowania sięgają pierwszych lat tego wieku – okresu współpracy z O. Franciszkiem Bargełem SJ (1918-2009)⁸.

I zdrowia, i życia mu starczyło. Napisał i w 2016 roku wydał tę książkę⁹, która okazała się ostatnim jego dziełem.

⁶ DAROWSKI, *Filozofia człowieka*, s. 19.

⁷ Por. m.in. *Ibid.* DAROWSKI, *Philosophical anthropology*; DAROWSKI, Cieleśno-duchowy wymiar człowieka; DAROWSKI, Filozoficzna refleksja nad człowiekiem i kulturą; DAROWSKI, Człowiek – Absolut?

⁸ PILCH & SADOWSKI, *Fragmenta philosophica*, s. 130–131.

⁹ DAROWSKI & BARGIEŁ, *Logica Marcina Śmigleckiego*.

Ojciec Roman DAROWSKI SJ zmarł 15 stycznia 2017 roku w Kolegium Ojców Jezuitów w Krakowie. Pochowany został w grobowcu Ojców Jezuitów na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

Literatura

- DAROWSKI, R., Cieleśno-duchowy wymiar człowieka, [w:] *Wychowanie personalistyczne*, [red.] F. ADAMSKI, Kraków: Wydawnictwo WAM, 2005, s. 41–58.
- DAROWSKI, R., Człowiek - Absolut?, [w:] *In Persona Christi. Księga na 80-lecie Księdza Profesora Czesława S. Bartnika*, [red.] K. GÓZDŹ, t. 2, Lublin: Wydawnictwo KUL, 2009, s. 19–28.
- DAROWSKI, R., *Filozofia człowieka. Zarys problematyki. Antologia tekstów*, (Wyd. 5), Kraków: Akademia Ignatianum, Wydawnictwo WAM, 2015.
- DAROWSKI, R., *Filozofia jezuitów w Polsce od XVI do XVIII wieku – próba syntezy*, Kraków: Wydawnictwo WAM, Księży Jezuiti, 1993.
- DAROWSKI, R., *Filozofia Jezuitów w Polsce w XX wieku. Próba syntezy. Słownik autorów*, Kraków: Wydawnictwo WAM, Wydawnictwo Ignatianum, 2001.
- DAROWSKI, R., *Filozofia w szkołach jezuickich w Polsce w XVI wieku*, Kraków: Wydawnictwo Ignatianum, 1994.
- DAROWSKI, R., Filozoficzna refleksja nad człowiekiem i kulturą, [w:] *Poza utopią i nihilizmem. Człowiek jako podmiot kultury*, [red.] A. WAŚKO, Kraków: Wyższa Szkoła Filozoficzno-Pedagogiczna „Ignatianum”, Wydawnictwo WAM, 2007, s. 9–15.
- DAROWSKI, R., *Philosophical anthropology. Outline of fundamental problems*, [przeł.] Ł. DAROWSKI, Cracow: The Ignatianum Jesuit University in Cracow, Publishing House WAM, 2014.
- DAROWSKI, R., *Studia z filozofii jezuitów w Polsce w XVII i XVIII wieku*, Kraków: Wydział Filozoficzny TJ, 1998.
- DAROWSKI, R., *Studies in the philosophy of the Jesuits in Poland in the 16th to 18th centuries*, Kraków: Wydawnictwo Ignatianum, 1999.

- DAROWSKI, R., *Szczepanowice nad Dunajcem. Dzieje wsi, parafii katolickiej i gminy kalwińskiej*, (Wyd. 2 rozszerzone), Kraków: Wydawnictwo WAM, Wydawnictwo Ignatianum, 2004.
- DAROWSKI, R. & F. BARGIEŁ, [red.] *Logica Marcina Śmigleckiego. Wprowadzenie, przegląd zagadnień, antologia tekstów*, Kraków: Akademia Ignatianum, Wydawnictwo WAM, 2016.
- DAROWSKI, R. & S. ZIEMIAŃSKI, [red.] *Ks. Piotr Skarga S^Ń (1536-1612). Życie i dziedzictwo*, Kraków: Wydawnictwo WAM, Wydawnictwo Ignatianum, 2012.
- PILCH, W. & J. SADOWSKI, [red.] *Fragmenta philosophica. Wybrane prace Romana Darowskiego S^Ń wydane z okazji 80-lecia jego urodzin*, Kraków: Wydawnictwo Ignatianum, Wydawnictwo WAM, 2015.